VIOLENŢA ÎN FAMILIE: ANALIZA JURIDICO-PENALĂ ŞI CRIMINOLOGICĂ

Cristina LUPAŞCU

CZU: 343.625:343.625(478)(094.5) lupascucristina@gmail.com

Family violence is violence or other abuse that occurs in a domestic setting, such as in marriage or cohabitation. It can assume multiple forms, including physical, verbal, emotional, economic, religious, reproductive, or sexual abuse, that may result in disfigurement or death. Domestic violence is a global problem that doesn't know social, economic or national limits, and the prevention of this phenomenon, the protection of victims and the punishment of aggressors is a set of integrated policies, necessary to be implemented in the legislation of each state.

În pofida funcţiilor importante ale familiei în societate, în cadrul familiilor se produc cele mai grave fapte prejudiciabile, întrucât aplicarea actelor de violenţă fizică, verbală, sexuală, economică sau spirituală, nu se manifestă într-un mod vizibil, iar conflictele intrafamiliale, în majoritatea cazurilor, rămân ascunse de victimele violenţei în familie. Problema respectivă este evidenţiată atât pe plan naţional, cât şi internaţional, încercându-se implementarea diverselor mecanisme de protecţie a victimelor violenţei în familie, în special a femeilor, deoarece acestea sunt mai vulnerabile şi mai predispuse actelor de violenţă din partea partenerilor. Violenţa domestică se răsfrânge atât asupra femeilor, cât şi asupra barbaţilor, însă majoritatea acţiunilor de violenţă domestică sunt întreprinse de bărbaţi împotriva femeilor. Femeile, în comparaţie cu bărbaţii, mai des sunt supuse violenţei domestice pe parcursul vieţii; mai des devin obiectul victimizării repetate; mult mai frecvent suferă de leziuni corporale şi au nevoie de asistenţă medicală; mai des sunt ameninţate [1].

În art. 3 al Convenţiei Consiliului Europei privind prevenirea şi combaterea violenţei împotriva femeilor şi a violenţei domestice (Convenţia de la Istanbul) „violenţa domestică" este definită ca fiind toate acţiunile de violenţă fizică, sexuală, psihologică sau economică, care survin în familie sau în unitatea domestică sau între foştii sau actualii soţi sau parteneri, indiferent dacă agresorul împarte sau a împărţit acelaşi domiciliu cu victima [2]. Totodată, în conformitate cu Legea Republicii Moldova nr.45 din 01.03.2007 cu privire la prevenirea şi combaterea violenţei în familie, „violenţa în familie" reprezintă acte de violenţă fizică, sexuală, psihologică, spirituală sau economică, cu excepţia acţiunilor de autoapărare sau de apărare a altei persoane, inclusiv ameninţarea cu asemenea acte, comise de către un membru de familie în privinţa altui membru al aceleiaşi familii, prin care s-a cauzat victimei prejudiciu material sau moral [3]. Astfel, violenţa în familie reprezintă orice acţiune fizică sau verbală săvârşită cu intenţie de către un membru de familie împotriva altui

membru al aceleiaşi familii, care provoacă o suferinţă fizică ori psihică sau un prejudiciu material [4].

În vederea prevenirii şi combaterii violenţei în familie, legiuitorul a incriminat această faptă la art.201[1] CP RM. Mai mult, dispoziţia prevăzută la lit.b) alin.(2) art.201[1] CP RM vine să prevină ulterioarele acte de violenţă, să oprească şi să combată fenomenul de violenţă în familie. În contextul analizei infracţiunii de violenţă în familie în varianta incriminată la lit.b) alin.(2) art.201[1] CP RM, se regăsesc şi câteva cause ce au ajuns la CtEDO în materia violenţei în familie, în care autorităţile competente din ţara noastră nu au întreprins măsurile necesare pentru protecţia victemelor şi pentru prevenirea şi combaterea unor ulterioare acte de violenţă în familie. Câteva dintre acestea fiind: *Cauza Eremia vs Republica Moldova. Hotărârea CtEDO din 28 mai 2013, definitivă 28 august 2013 (Strasbourg). Cererea nr. 3564/11; Cauza Mudric vs Republica Moldova. Hotărârea CtEDO pe din 16 iulie 2013, definitivă 16 octombrie 2013 (Strasbourg). Cererea nr.74839/10.*

Din punct de vedere criminologic, putem deduce următoarele legităţi specifice violenţei în familie: este o formă de violenţă asupra partenerului, asupra copilului sau asupra vârstnicului neputincios; este un model de comportament care se caracterizează printr-un exerciţiu de control şi un abuz de putere de către o persoană asupra unei alte persoane în contextul unei relaţii intime; are un caracter repetitiv; impactul traumei face ca victimei să-i fie foarte dificil să-şi părăsească partenerul; se manifestă în mai multe feluri, incluzând, dar nelimitându-se la abuzul fizic, sexual, emoţional şi financiar şi impunerea izolării sociale [4]. Sunt identificate patru condiţii ca şi precursori necesari pentru instaurarea sindromului Stockholm la nivelul victimelor violenţei domestice: 1. Victima percepe o persoană ca ameninţându-i supravieţuirea; 2. Victima percepe abuzatorul ca sursă de bunătate; 3. Victima este izolată; 4. Victima nu întrevede o modalitate de a scăpa de abuzator [5].

Este necesar de menţionat faptul că Republica Moldova dispune de diverse mecanisme legislative de protecţie a victimelor şi de prevenire a actelor de violenţă, însă acestea nu sunt destul de eficiente pentru eradicarea fenomenului respectiv. De asemenea, am constatat existenţa mai multor lacune prezente în legislaţie în abordarea problemei violenţei în familie, care necesită a fi soluţionate cât mai rapid.

O propunere *de lege ferenda* ar fi completarea art. 201[1] CP RM cu două circumstanţe agravante, şi anume: 1) săvârşirea infracţiunii de violenţă în familie de către o persoană care anterior a mai săvârşit asemenea fapte; şi 2) săvârşirea infracţiunii de violenţă în familie cu bună ştiinţă asupra unui minor sau a unei femei gravide ori profitând de starea de neputinţă cunoscută sau evidentă a victimei, care se datorează vârstei înaintate, bolii, dizabilităţii ori altui factor. În concordanţă cu prima agravantă propusă, menţionăm necesitatea incriminării acesteia datorită faptului că majoritatea agresorilor, în urma aplicării diferitelor măsuri de protecţie a victimei, devin mai violenţi şi încalcă ordnonanţele de protecţie aplicând repetat violenţa faţă de membrii familiei, respectiv victima dezvoltând în sine sentimentul profund de frică faţă de agresor. Referindu-ne la cea de-a doua agravantă propusă, precizăm că anume mino-

rii, femeile gravide sau persoanele aflate în stare de neputinţă sunt mai predispuse actelor de violenţă în familie, din cauza vulnerabilităţii acestora şi faptului că nu dispun de suficientă putere de a se apăra.

O altă propunere *de lege ferenda,* considerată necesară, ar fi modificarea sancţiunii prevăzute pentru comiterea infracţiunii de la alin.(4) art.151. Astfel sancţiunea respectivă să prevadă pedeapsa cu închisoare de la 11 la 14 ani, dat fiind faptul că atât alin.(4) art.151, cât şi alin.(4) art. 201[1] CP RM, prevăd aceeaşi sancţiune pentru cauzarea vătămării grave a integrităţii corporale sau a sănătăţii soldată cu decesul victimei. Iar, în acest sens, ar fi inechitabil pedepsirea unei persoane care săvârşeşte fapta dată asupra oricărei alte persoane, la fel ca şi persoana ce comite fapta prejudiciabilă respectivă asupra unui membru de familie. În contextul celor menţionate, observăm inutilitatea agravantei prevăzute la alin.(4) art. 201[1] CP RM, astfel fie urmează a fi modificată pedeapsa de la alin.(4) art.151, fie urmează a fi exclusă agravanta prevăzută la alin.(4) art. 201[1].

Dacă să ne referim la totalitatea măsurilor de prevenire a fenomenului violenţei în familie enumerate anterior, atunci am putea să intervenim cu recomandări, precum atragerea atenţiei deosebite asupra informării societăţii despre problema vizată pentru ca societatea să conştientizeze violenţa şi să-şi asume responsabilitatea confruntării cu acest fenomen. O altă recomandare ar fi anume instruirea specialiştilor din domeniul respectiv, care au menirea să intervină şi să ofere asistenţă şi protecţie victimelor violenţei în familie, precum şi impunerea acestor specialişti obligaţia de a interveni prompt în cazurile de abuz şi maltratare a unor membri din familie.

Dacă e să ne referim la cadrul legislativ cu referire la prevenirea şi combaterea violenţei în familie, atunci acesta urmează a fi mult mai drastic şi să îi permită victimei de a obţine cu adevărat protecţie. Iar în cazurile în care organele de drept cunosc despre existenţa unor cazuri de violenţă în familie, să întreprindă măsurile necesare de protecţie a victimelor, şi în cazul în care nu o fac, să fie sancţionaţi corespunzător.

Referinţe:

1. BODRUG- LUNGU, V., ZMUNCILA, L. *Violenţa domestică: aspecte sociale şi legislative*. Chişinău, 2005, pp.8-9.
2. Convenţia Consiliului Europei privind prevenirea şi combaterea violenţei împotriva femeilor şi a violenţei domestice (Convenţia de la Istanbul, 11.05.2011).
3. CORCEA, N. *Violenţa în familie*: Monografie. Chişinău, 2015, p. 140.
4. CORCEA, N. Calificarea juridico-penală a violenţei sexuale asupra femeilor ca formă distinctă a violenţei în familie. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Ştiinţe Sociale”*, 2015, nr.11, pp.30-38.
5. OSCE, CDC. *Violenţa în familie în Republica Moldova. Practică judiciară şi acte normative naţionale şi europene*. Chişinău, 2014, pp.121-134, 150-166.
6. BRÎNZĂ, S., STATI, V. Răspunderea penală pentru infracţiunea de violenţă în familie (art.201[1] CP RM). În: *Revista Naţională de Drept*, 2011, nr. 10-11, pp. 3-11.
7. BRÎNZĂ, S., STATI, V. *Tratat de drept penal*. Partea specială: în 2 vol. Vol.1. Chişinău, 2015, p. 344.

8. CORCEA, N. Violenţa în familie din perspectiva criminalisticii, criminologiei şi a dreptului penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Ştiinţe sociale”*, 2015, nr.3(83), pp.116-126.
9. TURLIUC, M.N., KARNER-HUŢULEAC, A., DĂNILĂ, O. *Violenţa în familie. Teorii, particularităţi şi intervenţii specific*. Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”, Iaşi, 2009.

Recomandat
***Dorina GUREV**, dr., conf. univ.*